

ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԱԽԻՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ ԽԱԼԻՊԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՆ.

ԱՐՇԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ,

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ԻՇԻՆԳ ԱՐԱՐՈՒԱԾՍ

Բարեկենդանի Հանգստեան օրերուն մէջ Խալիպեան Ուսումնարանին աշակերտներէն ոմանք քանի մի թատերական խաղեր ձեւացուցին, եւ իրաւացի գովասանքներ լսեցին բազմաթիւ Հանդիսատեսներէն: Ռուսերէն եւ գաղղիարէն խաղերուն ձեւացմունքէն ալ ըստ բաւականին երեւցաւ աշակերտաց ըրած յառաջագիմութիւնը այն օտար լեզուաց առողջութեանն ու հասկըցողութեանը մէջ, հանդերձ համեստ՝ բայց աներկիւղ արտասանութեամբ. — Իսկ հայերէնը մեր ազգային պատմութենէն՝ ԱՐՇԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ թագաւորին ողբերգութիւնն էր, զոր ձեւացուցին գլխաւորապէս աշակերտաց մէջէն աւելի զարգացեալները, այսինքն չորրորդ դասատան աշակերտները, եւ ինչպէս որ պէտք էր քաջացան գրեթէ ամէնքն ալ՝ իրենց բաժինները աղէկ ձեւացընելու:

Թատերախաղուց կրթութեան բարոյական եւ ուսումնական օգուտներուն վրայ խօսելը ուրիշ ատենի կ'իթողմք. առ այժմ՝ այսքանը միայն ըսեմք Արշակայ ողբերգութեանը վրայ՝ իբրեւ հարկաւոր գիտելիք, որ այս ողբերգութիւնը բոլորովին նոր յօրինուած է Գեորգատիւ Խորէն Վարդապետին Գալիայեան՝ մաքուր աշխարհաբառ ոտանաւոր շարադրութեամբ:

Այս աշխատասիրութեան զանազան կատարելութիւնները ամէն մարդ կրնայ տեսնել տպագրեալ օրինակէն, եւ վկայել մեզի հետ առանց ակնառութեան՝ թէ կարելի է համարձակ ըսել որ մեր ազգին մէջ մինչեւ ցայժմ տեսնուած ողբերգութեանց նայելով, սա առաջին կանոնաւոր քննադիր ողբերգութիւնն է՝ եւրոպական ողբերգութեանց ընտիրներուն կարգը դասուելու արժանի: Վսեմութիւն իմաստից, հնութիւն նիւթոյ, պատմական ճշգրտութիւն, կապակցութիւն բնական, միութիւն գործոյ, բանաստեղծական զրուցուածք, փափկութիւն եւ սաստկութիւն կրից ըստ պատշաճի, որոշ զանազանութիւն քնաւորութեանց, մէկ խօսքով՝ կանոնաւոր ողբերգութենէ մը պահանջուած ամէն պայմաններն ալ յայտնի կ'տեսնուին այս աշխատասիրութեան մէջ, որ անշուշտ

բարեգուշակ սկիզբ մի է ազգային թատերական մատենագրութեան, եւ փոքրիկ ճաշակ մը ուրիշ նոյնպիսի ապագայ յօրինուածոց բանաստեղծին:

Արշակայ ողբերգութեանը աղէկ ձեւանալուն մեծապէս օգնեցին՝ անոր համար նրկարուած նոր տեսարանները եւ պատրաստուած հնաձեւ գեղեցիկ հագուստները: Բայց բնականապէս այս ողբերգութեան հոգին ու կատարելութիւնները դուրս ցաւքեցընողը՝ աւելի դերասանից քաջութիւնն էր, որք թէպէտ առաջին անգամն էր որ այս դժուարին փորձոյն ձեռք կղարնէին, սակայն իրենց մտադիւր ջանքովն ու նոյն իսկ հեղինակին առաջնորդութեամբ՝ հասարակաց ակնկալութենէն վեր կերպով քաջալարժութիւն ցուցուցին ամէն մէկը իւր բաժնին ձեւացմանը մէջ:

Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է նորիկեան Պ. Մկրտիչ Պօլսեցի պատանին, որ ձեւացուց զԱՐՇԱԿ, եւ կրկին կրկին ծափահարութեամբք հանդիսատեսից գովուեցաւ:

Նմանապէս եղիապարեան Պ. Բարսեղը՝ որ ներկայացուց զՈՐՈՒՐԷՆ:

Մարութեան Պ. Սարգիսը — զԱԼԵՈՉԱՆ:

Պարխուսարեան Պ. Ստեփանոսը — զՄԻՀՐԱՆ:

Սելիւեան Պ. Յովհաննէսը — զԵԱՊՈՒՀ:

Մազեռով Պ. Ներսէսը — զՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ:

Այրբնեան Պ. Գաբրիէլը — զԴԻԱՍՏԱՄԱՏ:

Պապիւսեան Պ. Մանուկը — զԲԱՐՊԷՆ, եւ այլն:

Ողբերգութեան մէջի յորս երգն ալ նաեւ ըստ եղանակին նոր են՝ նոյն հեղինակէն ԱՐՇԱԿ Բ-ին համար յօրինեալք, զորս ձայնեղ աշակերտաց խումբը եւրոպական երաժշտութեան կանոնով երգեցին՝ Ուղունեան Պ. Յովակիմ երաժշտին առաջնորդութեամբը, որ այն երգերը քառաձայն ներդաշնակութեամբ սովորեցուցեր էր աշակերտաց:

Այս համառօտ տեղեկութիւնը վերջացընեմք՝ ծանուցանելով որ Խալիպեան Ուսումնարանին թատերախաղերէն տարուէ տարի հաւաքուած ստրկովը՝ մէկ որք եւ աղքատ աշակերտ մը ձրի դաստիարակութիւն պիտի առնու միշտ նոյն Ուսումնարանին մէջ: